

DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.46>

УДК 378.147.34+17.022.1

НАТАЛІЯ ГРИЦАК

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

grysak78@ukr.net, ORCID iD: 0000-0003-4744-7072

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ВІД НАВЧАННЯ ДО ПРАКТИКИ

Стаття присвячена питанню формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури. Проаналізовано й доповнено змістове наповнення поняття професійний імідж педагога. Виокремлено та охарактеризовано структурні компоненти, що впливають на ефективне формування професійного іміджу майбутнього вчителя. Доведено, що важливими складниками у структурі професійного іміджу майбутнього вчителя є педагогічна майстерність, візуальний образ, внутрішній образ. З урахуванням особливостей шкільного навчального предмету «Зарубіжна література» обґрунтовано специфіку формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури. Розкрито сутність поняття професійний імідж майбутнього вчителя зарубіжної літератури. Розроблено структуру професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури, що складається з особистісного, професійного, соціокультурного, комунікативного, мотиваційно-цільового, результативно-аналітичного компонентів. Розглянуто базові та специфічні здібності, що сприяють продуктивному формуванню професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури. Проведено анкетування студентів четвертого курсу факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Метою анкетування було з'ясування ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності, виявлення їхнього бачення понять «професійний імідж учителя», «професійний імідж вчителя зарубіжної літератури». Результати показали, що переважна більшість студентів поняття професійний імідж учителя зарубіжної літератури розглядають як сукупність зовнішніх, особистісних і професійних якостей, що дають змогу максимально ефективно реалізовувати навчальний процес. Отримані результати

підтвердили, що продуктивне формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури ґрунтується на взаємопов'язаних здібностях, зокрема базових, лінгвістичних, специфічних.

Ключові слова: *заклад вищої освіти, імідж, майбутній учитель зарубіжної літератури, професійний імідж учителя, професійні орієнтири, структура професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури, педагогічна майстерність.*

© Наталія Грицак, 2021

Актуальність дослідження. Питання формування і розвитку професійного іміджу майбутніх педагогів не є новим для психолого-педагогічної спільноти. Втім перехід шкіл і університетів на дистанційну / змішану форму навчання у період запобігання поширення коронавірусу COVID – 19 передбачав новий формат комунікації зі студентами / учнями. Адміністрація навчальних закладів постала перед завданням – ефективно (головне – швидко!) організувати альтернативний освітній процес, а викладачам / учителям – добрати оптимальні технології, методи, прийоми і засоби для цієї моделі навчання. Зрозуміло, що реалії сьогодення актуалізують потребу зміни вектора формування і розвитку професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури.

Мета статті – розкрити пріоритетні аспекти формування професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури.

Теоретико-методологічна база. Розглядаючи специфіку формування професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури, варто звернутися насамперед до поняття «імідж педагога». Слід зазначити, що окреслене поняття за своєю сутністю є багатоаспектним, адже інтегрує у собі складники психології особистості, інструментарій практичної іміджології, елементи педагогічної майстерності тощо. Відтак, змістове наповнення поняття «імідж педагога» залежатиме від обраного ракурсу дослідницького пошуку. Так, не втрачає актуальності позиція О. Козлової,

що імідж педагога потрібно розглядати крізь призму феномену педагогічної майстерності (Козлова, 2012). Досліджуючи імідж учителя саме у такому форматі, вчена пропонує виокремлювати такі структурні компоненти, зокрема: морально-духовні цінності вчителя, професійні знання, педагогічні здібності, соціально-педагогічні якості та педагогічну техніку. Особливої уваги заслуговує міркування дослідниці про взаємозв'язок рівня педагогічної майстерності з високою кваліфікацією, професіоналізмом, самореалізацією, вдосконаленням педагогічної технології (Козлова, 2012, с. 44). Натомість В. Тимошенко, акцентуючи увагу на комунікативному компоненті іміджу педагога, стверджує, що «професійний імідж викладача – це образ професійної ролі, яка конструюється самим викладачем і доповнюється індивідуальним іміджем в процесі взаємодії зі студентами, колегами, адміністрацією та товариством» (Тимошенко, 2016, с. 197). Цікавою є наукова позиція М. Навроцької, адже вчена поняття «імідж педагога» тлумачить з урахуванням комунікативного, культурологічного, аксіологічного, інформаційного, акмеологічного тощо підходів. Відтак, цілком погоджуємось із дослідницею, що «імідж педагога» – це його інтегрований образ як фахівця своєї галузі, що поєднує внутрішні та зовнішні характеристики і виникає у свідомості інших людей у процесі комунікації з ними» (Навроцька, 2019, с. 52). Привертає увагу студія О. Апостол, де імідж педагога розглядається як ключовий компонент педагогічної іміджології. У цьому контексті авторка слушно констатує, що імідж педагога – це «фактор успіху у професійній діяльності, як інструмент, який допомагає будувати відносини з оточуючими людьми, як елемент конкурентоспроможності і просування на ринку освітніх послуг» (Апостол, 2019, с. 30).

Розмірковуючи над сутністю базових складників сучасного іміджу педагога, особливу увагу доцільно акцентувати на питанні формування іміджу вчителя у середовищі Інтернет (блог учителя, сайт учителя, сторінка

у соціальних мережах тощо). У цьому актуальною є розвідка О. Трач, де авторка, аналізуючи популярні соціальні мережі, аргументовано стверджує, що процес формування інформаційного образу викладача налічує п'ять етапів: планування створення інформаційного образу викладача; аналіз діяльності викладача; вибір платформи; дані про викладача; управління інформаційним образом (Трач, 2021, с. 24). Цілком зрозуміло, що сформований імідж учителя в середовищі Інтернет відіграє значну роль у моделюванні індивідуальної освітньої траєкторії учня / студента, створенні його індивідуального бекграунду, формуванні здатності learning to learn – навчання вчитися протягом усього життя.

Аналіз психолого-педагогічних студій дає змогу стверджувати, що професійний імідж педагога – це багатоаспектне явище, яке розкривається через синтез взаємозумовлених компонентів:

– педагогічна майстерність (розуміння завдань Нової української школи; вміння виробляти стратегію навчального процесу; орієнтація в психофізіологічних якостях сучасної молоді; володіння теоретичними і практичними знаннями і вміннями; сформованість мотивації власного професіоналізму, саморозвитку та самовдосконалення тощо);

– візуальний образ (органічний синтез професійних компетентностей і педагогічного артистизму);

– внутрішній образ (емоційність і творчій настрої; гнучкість, мобільність, оперативність мислення; усвідомлення вагомості застосування інформаційних технологій; прогнозування та передбачення дій учнів; об'єктивне оцінювання знань, умінь і можливостей учнів тощо).

Основні результати дослідження

Розглядаючи питання формування професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури, доцільно насамперед акцентувати увагу на особливості шкільного курсу «Зарубіжна література».

Цей предмет дає змогу цілеспрямовано формувати у молоді уявлення про розмаїття культур у світі, ідентифікувати себе у полікультурному соціумі, виховувати толерантне ставлення до культурних відмінностей, розвивати уміння взаємодіяти з носіями різних культур. Варто також наголосити й на інтелектуально-духовному потенціалі інокультурного художнього твору. Шкільний предмет «Зарубіжна література» володіє величезним гуманістичним потенціалом. Утім, учитель повинен мати чітке уявлення власне про механізм реалізації цих можливостей навчального предмету. Тому так важливо вчителю продумати відбір художніх творів, їхню послідовність, розставити наголоси на відповідних проблемних питаннях, створити ситуацію, яка примусить студента вибудовувати модель міжособистісних і суспільних взаємин, зіставляти власні (можливо, ідеальні, а можливо й протилежні) етичні, національні переконання з принципами і нормами, що розкриті в інокультурному художньому творі. Саме літературна освіта формує духовний світ молоді людини на основі ціннісних орієнтирів, учить долати культурні кордони, відкриває нові горизонти міжкультурного спілкування, демонструє єдність моральних норм і правил, адже у словесному мистецтві «матеріалізується непомітний для ока і часто незбагнений для розуму національний дух – вищий вияв творчого генія народу» (Романюк, 2001, с. 346).

Крім цього, варто пам'ятати, що осягнення інокультурного художнього твору зумовлює не лише нове тлумачення одвічних філософських питань, але й нанизування відповідей на національне підґрунтя, на особистісне національне сприйняття реалій сьогодення. Певною мірою відбувається своєрідне перекодування фундаментальних цінностей у характерну національну форму. Вчитель зарубіжної літератури відкриває новий світ для своїх учнів, показує зв'язки, впливи, взаємодії різних культур і літератур, де кожна з національних культур і літератур є рівноцінною й унікальною. Так, розмірковуючи про сутність предмету

«Зарубіжна література», О. Ісаєва підкреслює саме значення реалізації «діалогу з представникам інших національних традицій», що сприятиме «з одного боку, виявленню самоідентичності українського учня-читача, а, з іншого боку, формуванню відчуття полікультурності юної особистості» (Ісаєва, 2010, с. 89–90).

Стислий огляд специфіки шкільного предмету «Зарубіжна література», як бачимо, увиразнює особливість формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури.

Отже, студіювання українських і зарубіжних психолого-педагогічних розвідок (Ашиток, 2018; Будник, Васянович, Мікулець, 2021; Дудчак, 2020; Куземко, 2020; Савченко, 2018; Fung, Lina, 2020; O'Brien, 2014; Chang-Kredl, Colannino, 2017; Lewis, Holloway, 2019; Palmér, 2016; Arnon, Reichel, 2007), урахування специфіки шкільного курсу «Зарубіжна література» і особистий викладацький досвід, дають змогу конкретизувати поняття професійний імідж майбутнього вчителя зарубіжної літератури. Не претендуючи на вичерпність визначення, розглядаємо професійний імідж майбутнього вчителя зарубіжної літератури як складне професійне, інтелектуальне, особистісне утворення, яке виникає, розвивається й удосконалюється у процесі навчання у ЗВО, передбачає опанування комплексом літературознавчих, історико-літературних, культурологічних, етнокультурологічних, психолого-педагогічних компетентностей, що у сукупності зі зовнішніми характеристиками і поведінковою моделлю сприяє успішній реалізації педагогічних цілей.

У структурі професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури пропонуємо виокремлювати наступні компоненти (рис. 1): особистісний; професійний; комунікативний; соціокультурний; мотиваційно-цільовий; результативно-аналітичний. Запропоновану структуру розглядаємо як синтез взаємопов'язаних складників, що утворюють послідовну і динамічну цілісність, яка за своєю суттю

віддзеркалює специфіку формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури. В основу розробленої структури покладено такі підходи: діяльнісний (спрямовує студентів на творче мислення, відкриває індивідуальний потенціал кожного студента, мотивує майбутнього вчителя зарубіжної літератури до активної пізнавальної діяльності у процесі аналізу різнонаціональних художніх творів); особистісний (передбачає рівноправність партнерів діалогу, вчить студента-філолога реалізовувати фундаментальні теоретичні знання у практичній діяльності, розвивати фахові вміння, упорядковувати свої дії, визначати оптимальні шляхи і способи досягнення окреслених цілей тощо); культурно-семантичний (забезпечує вивчення культури, традицій, звичаїв тощо через мовленнєву організацію художнього тексту); полікультурний (сприяє досягненню духовної єдності і національної неповторності різних літератур в культурно-історичному розвитку).

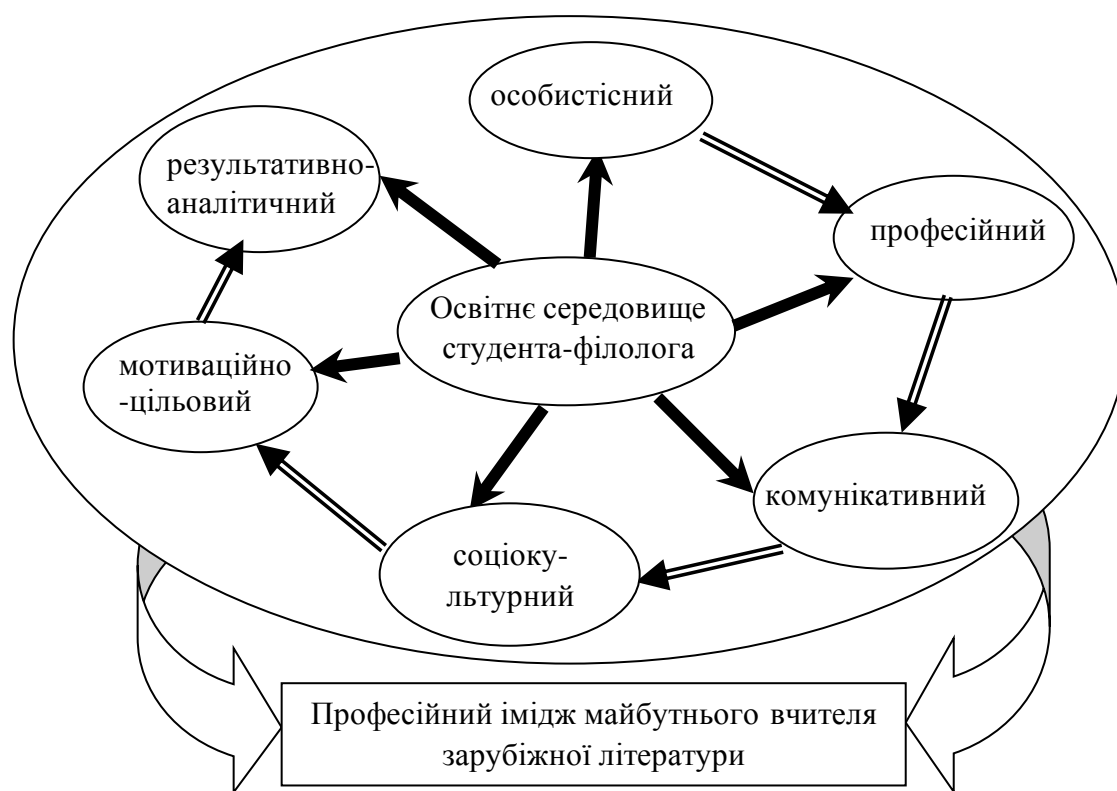

Рис. 1. Структура професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури

Нами було виділити базові та специфічні здібності, рефлексії, які сприятимуть продуктивному формуванню професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури:

1) базові здібності, які

– передбачають дотримання усталених норм сучасної української літературної мови, відчуття слова, емоційність та багатство мовлення;

– сприяють розвитку техніки мовлення (артикуляційна вимова, читка дикція, інтонація, сила голосу тощо);

– розвивають емоційну культуру (вміння та навички відтворювати художньо-почуттєву тональність художнього твору, передавати власні естетичні переживання, контролювати психічний та емоційний стан тощо);

– формують лінгводидактичне мислення (поєднання писемного й усного мовлення, добір оптимальних виражальних форм тощо);

– актуалізують професійну мобільність (швидка зміна видів діяльності, творче засвоєння нових видів діяльності, адаптація нового виду діяльності до специфіки свого фаху, оперативне знаходження та застосування інформації);

2) лінгвістичні здібності (аналіз мовних явищ, лінгвістична спостережливість й лінгвістична пам'ять тощо);

3) специфічні здібності, які

– розвивають полікультурне і соціокультурне мислення (полікультурна грамотність, сформованість загальнокультурних цінностей, обізнаність у особливостях рідної культури й інших культур, здатність до діалогу, до толерантного ставлення до Іншого, усвідомленість власної національної ідентичності тощо);

– формують компетентність аналізувати й інтерпретувати художні інонаціональні твори;

– розвивають уміння та навички роботи з перекладним художнім твором;

– виробляють компетентність компаративного вивчення художнього твору (розкривати зв'язок національної літератури з іншими літературами; робити порівняльну характеристику художніх творів за тематикою, жанрами і стильовими особливостями; визначати місце української літературної системи у світовому літературному контексті тощо);

– формують уміння добирати оптимальні методичні методи і прийоми для аналізу інокультурного художнього твору з урахуванням його родо-жанрової природи;

– розвивають уміння добирати і розробляти нові види навчальної діяльності учнів у роботі з художнім твором з урахуванням теми і мети уроку, специфіки жанру, психологічних особливостей учнів тощо.

З метою підтвердження наших думок у вересні 2021 р. було проведено анкетування 70 студентів четвертого курсу факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Метою опитування було з'ясування ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності, виявлення їх розуміння понять «професійний імідж учителя», «професійний імідж вчителя зарубіжної літератури». Майбутнім учителям були запропоновані наступні питання:

1) Від яких особистісних якостей залежить педагогічна майстерність учителя-словесника?

2) Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що професійний імідж учителя зарубіжної літератури синтезує професійні компетенції, практичний досвід і особистісні якості?

3) Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що одним із ключових маркерів професійного іміджу вчителя зарубіжної літератури є ґрунтовні теоретичні та історико-літературні знання?

4) Чи готові Ви до свідомої видозміни власної діяльності?

5) Чи погоджуєтесь Ви з тим, що педагогічна майстерність вимагає додаткових вольових зусиль?

6) Чи дотримуєтесь Ви позиції, що педагогічна майстерність є одним із компонентів професійного іміджу вчителя-філолога?

7) Чи вплинув на Вас образ учителя зарубіжної літератури в школі на вибір Вашої майбутньої професії?

8) Чи погоджуєтесь Ви з позицією, що педагогічний імідж учителя – це результат його індивідуальної діяльності?

9) Які специфічні вміння та навички потрібні власне вчителю зарубіжної літератури?

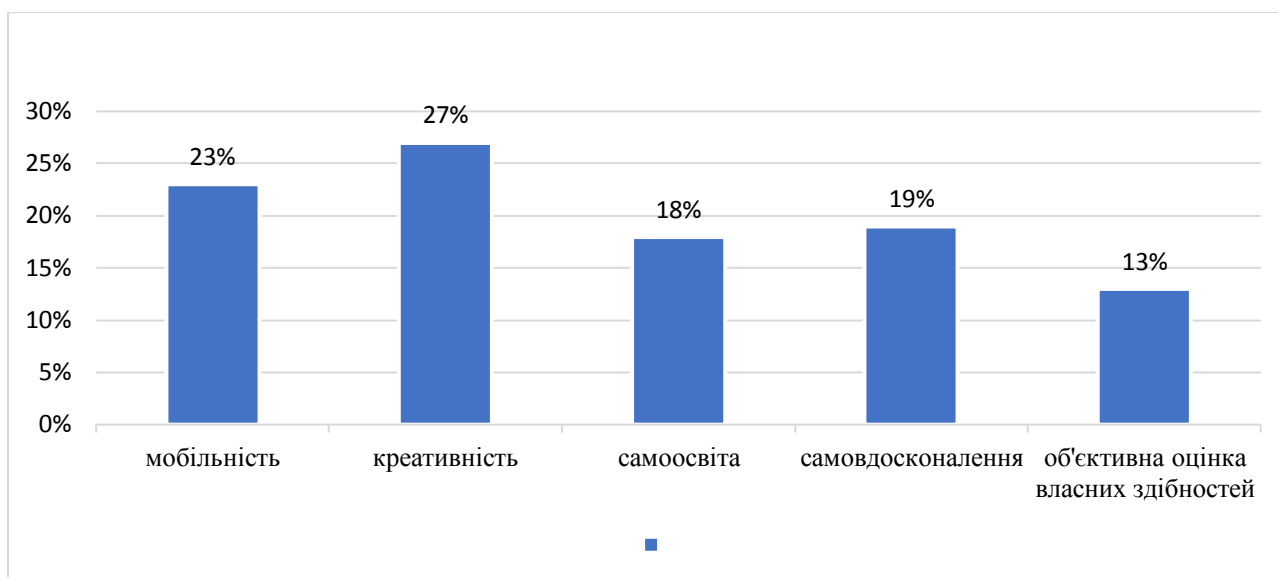

Рис. 2. Особисті якості, що сприяють педагогічній майстерності

Так, з-поміж особистісних якостей від яких залежить педагогічна майстерність учителя-словесника майбутні вчителі виокремили мобільність, креативність, самоосвіту, самовдосконалення й об'єктивну оцінку власних можливостей (рис. 2).

Відповіді студентів на питання 2–5 анкетування представлено у рисунку 2. Як бачимо, майбутні педагоги (93%) переконані, що професійний імідж складається з таких взаємопов'язаних складників: професійні компетенції, практичний досвід і особистісні якості. 78% респондентів готові до свідомої видозміни власної діяльності, що свідчить

про готовність самоудосконалюватися, слухати вебінари, відвідувати майстер-класи тощо, а також отримувати перехресну (другу) освіту. 75% здобувачів вищої освіти погоджуються, що формування професійного іміджу вчителя зарубіжної літератури потребує насамперед ґрунтовних фахових знань, зокрема історико-літературних.

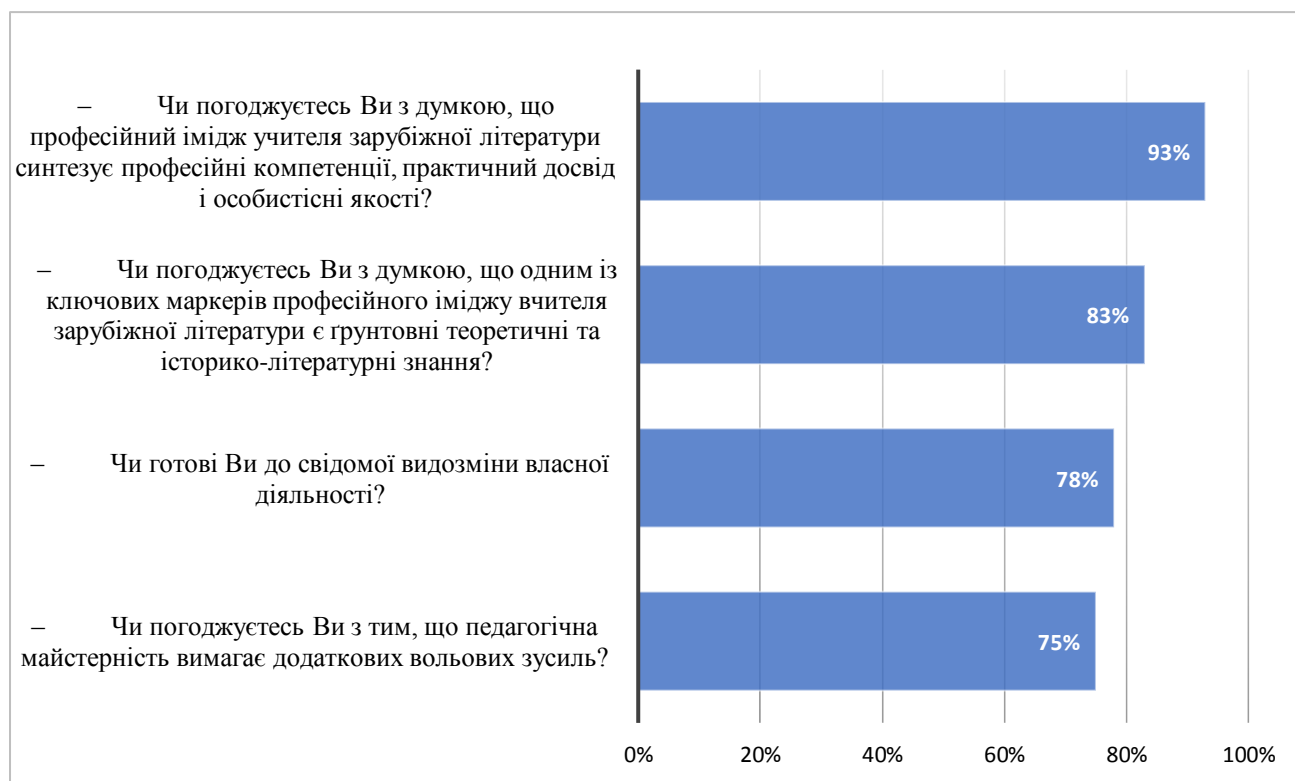

Рис. 3. Складники професійного іміджу вчителя зарубіжної літератури

Аналіз відповідей студентів на питання 6–7 анкетування дав змогу, по-перше, з'ясувати чи впливає образ «ідеального» шкільного вчителя на вибір майбутньої професії (рис. 4). Відрадно, що 35% респондентів констатували, що вибір майбутнього фаху був зроблений крізь призму рецепції шкільного вчителя зарубіжної літератури. Крім того, в індивідуальній бесіді ці студенти зазначили, що мають бажання проходити педагогічну практику саме у тій школі, де навчалися і під керівництвом свого вчителя-словесника. Цікавим є той факт, що ці студенти також констатували, що їхні вчителі зарубіжної літератури були обізнаними з методичними новинками, мали ґрунтовні літературознавчі / культурологічні / лінгвістичні знання, були

толерантними до своїх учнів і відкриті до діалогу. Важливо також, що майбутні вчителі (93%) усвідомлюють, що педагогічний імідж передусім є результатом індивідуальної діяльності. Закономірним, на нашу думку, є відсоток (65%) студентів, які справедливо констатували, що педагогічна майстерність є одним складників структури професійного іміджу вчителя.

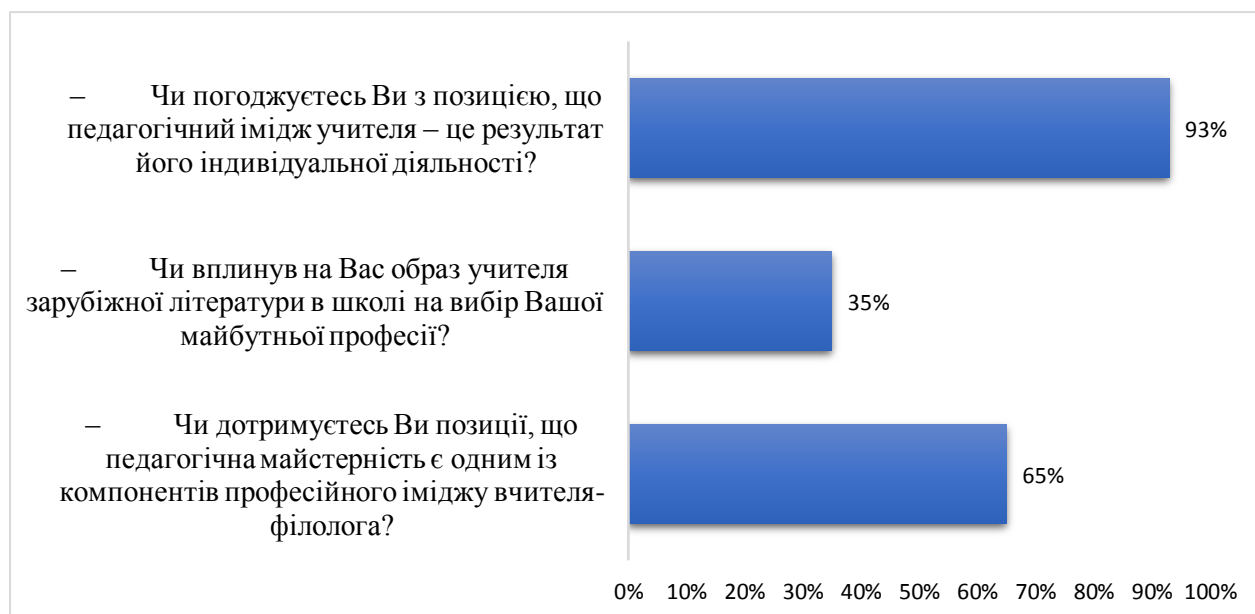

Рис. 4. Особистісний підхід студентів до професійного іміджу

Розглядаючи специфіку формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури, особливу увагу фокусували на специфічних здібностях, що потрібні саме вчителю цього предмету. У цьому контексті цікавими і важливими для нас були відповіді студентів на питання анкети «Які специфічні вміння та навички потрібні власне вчителю зарубіжної літератури?». Зазначимо, що студенти самостійно визначали ці специфічні компетенції. На рисунку 6 продемонстровано (у відсотках) результати відповідей. Отже, ключовими вміннями і навичками здобувачі вищої освіти вважають наявність культурологічних / етнокультурологічних знань, компаративної компетентності (18%), історико-літературних знань (17%) і теоретико-літературних знань (16%). У виразненні саме цих умінь і навичок у структурі професійного іміджу вчителя зарубіжної літератури свідчить, що студенти у процесі навчання вагому роль приділяють формуванню саме

літературознавчої компетентності. Втім, доцільно акцентувати, що формування методичної компетентності теж не залишається поза увагою майбутніх педагогів, зокрема 9% респондентів наголошують на вмінні добирати ефективні методичні методи і прийоми для аналізу художнього твору і 9% студентів зазначають, що для вчителя зарубіжної літератури вагомими є вміння поєднувати різні види літературного аналізу, 5% майбутніх учителів звернули увагу й на вміння емоційно розповідати про біографічні факти з життя того чи іншого письменника. Отримані результати підтверджують позицію, що для ефективного формування професійного іміджу вчителя зарубіжної літератури потрібно розвивати специфічні здібності.

Рис. 6. Професійні компетенції вчителя зарубіжної літератури у структурі професійного іміджу

Результати показали, що переважна більшість студентів поняття професійний імідж учителя зарубіжної літератури розглядають як

сукупність зовнішніх, особистісних і професійних якостей, що дають змогу максимально ефективно реалізовувати навчальний процес. Отримані результати підтвердили, що продуктивне формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури ґрунтується на взаємопов'язаних здібностях, зокрема базових, лінгвістичних, специфічних.

Висновки. Формування професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної літератури є складним поетапним процесом, що передбачає реалізацію особистісних якостей, мотивацію до саморегуляції, критичний аналіз власних професійних компетенцій, прагнення набути ґрунтовних теоретичних і історико-літературних знань, досягнення високого рівня педагогічної майстерності. Проведене опитування здобувачів вищої освіти дало змогу виокремити базові, лінгвістичні, специфічні здібності майбутнього вчителя зарубіжної літератури, а також розробити структуру професійного іміджу майбутнього вчителя зарубіжної, в основу якої покладено діяльнісний, особистісний, культурно-семантичний, полікультурний підходи. Результати анкетуванні сприяли виявленню домінантних характеристик іміджу вчителя зарубіжної літератури.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування професійного іміджу майбутніх учителів зарубіжної літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Апостол О.В. Професійний імідж викладачів закладів вищої освіти як проблема педагогічної теорії та практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 05. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2019. Вип. 72

(Т. 1). С. 27–31. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-1.06>

Ашиток Н. Формування професійного іміджу майбутнього педагога в культурологічному аспекті. *Молодь і ринок*. 2018. № 1. С. 21–25. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.126380>

Дудчак Г. Формування педагогічного іміджу в майбутніх учителів НУШ. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2020. Вип. 2 (22). С. 56–63. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(22\).2020.219400](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(22).2020.219400)

Ісаєва О.О. Про основні парадигми шкільної літературної освіти. Науково-педагогічна діяльність Є.П. Голобородько, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України: Матеріали регіональної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю діяльності вченого-педагога. Херсон: РПО, 2010. С. 85–90.

Козлова О., Гребеник, Т. Волосюк Т. Структура професійного іміджу майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. 2019. № 10 (94). С. 62–74. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.10/062-074](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.10/062-074).

Козлова О.Г. Відображення особистісно-професійного іміджу вчителя у феномені педагогічної майстерності. *Постметодика*. 2012. № 6. С. 40–44.

Куземко Л.В. Формування іміджу педагога як складник його особистісно-професійного розвитку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71, Т. 2. С. 127–131. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.71-2.24>

Навроцька М.М. Розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Тернопіль, 2019. 252 с.

Романюк Н.Й. Загальнолюдські і національні духовні цінності – серцевина освіти і виховання. *Вісник ДААУ*. 2001. № 1. С. 343–348.

- Савченко Н. Професійний імідж викладача як складова його педагогічної майстерності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. № 17. С. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.17.2018.162500>
- Тимошенко В.В. Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетенції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 2. С. 196–200.
- Трач О.Р. Формування іміджу викладача в соціальних середовищах Інтернету. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (196). С. 22–25. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1\(196\)-22-25](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1(196)-22-25)
- Arnon, S., Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers and Teaching*. № 13:5. P. 441–464. DOI: 10.1080/13540600701561653
- Budnyk, O., Vasianovych, Hr., Mikulets, L., Avkhutska, S., Sinitsyna, A., Turkov, V., Nikolaesku, I. (2021). Improving a pedagogical image of an educational institution: a case study. *Revista Inclusiones*. Vol: 8 num Especial. 332–343.
- Chang-Kredl, S., Colannino, D. (2017). Constructing the image of the teacher on *Reddit*: Best and worst teachers. *Teaching and Teacher Education*. 2017. Vol. 64. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.01.019>
- Fung, L., Lina, P.Y. (2002). Chow Congruence of student teachers' pedagogical images and actual classroom practices. *Educational Research*. № 44:3. 313–321. DOI: 10.1080/0013188022000031605
- Holloway, J., Brass, J. Making accountable teachers: The terrors and pleasures of performativity. *Journal of Education Policy*. 2018. № 33 (3). P. 361–382.
- Lewis, S., Holloway, J. (2019). Datafying the teaching ‘profession’: remaking the professional teacher in the image of data. *Cambridge Journal of Education*. № 49:1. 35–51. DOI: 10.1080/0305764X.2018.1441373

- O'Brien, S. (2014). Re-representing Education's Image and Status: In the 'Interest' of Pedagogical Innovation. In: Zarifis G., Gravani M. (eds) Challenging the 'European Area of Lifelong Learning'. *Lifelong Learning Book Series*. Vol. 19. Springer, Dordrecht. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-007-7299-1_11
- Palmér, H. (2016). Professional primary school teacher identity development: a pursuit in line with an unexpressed image. *Teacher Development*. 2016. № 20:5. 682–700. DOI: 10.1080/13664530.2016.1202311

NATALIA HRYTSAK,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine
grycak78@tnpu.edu.ua, ORCID iD: 0000-0003-4744-7072

PROFESSIONAL IMAGE OF THE FUTURE FOREIGN LITERATURE TEACHER: FROM LEARNING TO PRACTICE

The article deals with the formation of the professional image of the future foreign literature teacher. The semantic content of the concept of professional image of a teacher is analyzed and supplemented. The structural components influencing the effective formation of the professional image of the future teacher are highlighted and described. It is shown that pedagogical skills, visual image, internal appearance are important components in the structure of the professional image of the future teacher. With the peculiarities of the school subject «Foreign Literature», the specifics of forming the professional image of the future foreign literature teacher are justified. The essence of the concept of professional image of the future foreign literature teacher is revealed. The structure of professional image of future foreign literature teachers, which consists of personal, professional, socio-cultural, communicative, motivational-target, result-analytical components is developed. The basic and specific abilities that contribute to the productive formation of the professional image of the future foreign literature teacher are considered. A survey of fourth-year students of the Faculty of Foreign Languages of Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University was conducted. The aim of the poll was to find out the attitude of students to future pedagogical activities, to identify their vision of the concepts of «professional image of a teacher», «professional image of a foreign literature teacher». The results showed that the most students consider the

concept of professional image of a foreign literature teacher as a set of external, personal and professional qualities that permit the most effectively realise the educational process. The obtained results confirmed that the productive formation of the professional image of the future foreign literature teacher is based on interrelated abilities, particularly basic, linguistic, specific.

Keywords: *future foreign literature teacher, higher educational institution, pedagogical skills, image, a teacher's image, professional guidelines, the structure of professional image of future foreign literature teachers.*

НАТАЛИЯ ГРИЦАК,

Тернопольский национальный педагогический университет имени
Владимира Гнатюка,

г. Тернополь, Украина

grycak78@ukr.net, ORCID iD: 0000-0003-4744-7072

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ИМИДЖ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ: ОТ УЧЕБЫ К ПРАКТИКЕ

Статья посвящена вопросу формирования профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы. Проанализировано и дополнено содержание понятия профессиональный имидж педагога. Описаны структурные компоненты, влияющие на эффективное формирование профессионального имиджа будущего учителя. Доказано, что важными элементами в структуре профессионального имиджа будущего учителя являются педагогическое мастерство, визуальный образ, внутренний образ. Учитывая особенности школьного предмета «Зарубежная литература», обоснована специфика формирования профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы. Раскрыта сущность понятия профессиональный имидж будущего учителя зарубежной литературы. Разработана структура профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы, состоящая из личностного, профессионального, социокультурного, коммуникативного, мотивационно-целевого, результативно-аналитического компонентов. Рассмотрены базовые и специфические способности, которые способствуют продуктивному формированию профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы. Проведено анкетирование студентов четвертого курса Тернопольского педагогического университета имени Владимира Гнатюка. Цель анкетирования – узнать отношения студентов к будущей педагогической деятельности, раскрыть их понимание понятий «профессиональный имидж учителя»,

«профессиональный имидж будущего учителя зарубежной литературы». Результаты показали, что большинство студентов понятие профессиональный имидж будущего учителя зарубежной литературы рассматривают как совокупность внешних, личностных и профессиональных качеств, позволяющих максимально эффективно проводить учебный процесс. Полученные результаты подтвердили, что основой продуктивного формирования профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы являются взаимосвязанные способности: базовые, лингвистические, специфические.

Ключевые слова: *высшее учебное заведение, имидж, будущий учитель зарубежной литературы, профессиональный имидж учителя, профессиональные ориентиры, структура профессионального имиджа будущего учителя зарубежной литературы, педагогическое мастерство.*

Стаття надійшла до редакції 22.08.2021

Прийнято до друку 25.11.2021